

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF december 2024

Een winters tafreel uit de jaren zestig met het huisje van de familie Langeveld

Hallo Leden

Welkom bij de derde nieuwsbrief van dit jaar. Voor de vereniging was 2024 een jaar waarin weer veel gebeurde. Bestuurlijk waren er een aantal wisselingen. Voorzitter Nelly Smids moest om gezondheidsredenen terug treden. Het Limeserfgoed werd weer meer zichtbaar gemaakt met enkele Romeinse pronkstukken in de buitenruimte bij de entree van het museum. In het museum heeft op een slimme manier uitbreiding plaatsgevonden. Op de tweede verdieping is een paneel over de Castra toegevoegd en zijn een aantal maquettes geplaatst. Zo ook op de derde verdieping.

Het komende jaar staat in het teken van herdenken. 80 jaar bevrijding en het museum bestaat 25 jaar. Op de eerste verdieping komt een nieuwe tentoonstelling met als thema de MEI DAGEN VAN 1940. In deze nieuwsbrief een aantal artikelen, die betrekking hebben op de tweede wereld oorlog.

Het bestuur wensst u fijne feestdagen en een goede jaarwisseling. Veel leesplezier met de nieuwsbrief.

Druk bezochte ledenavond over Romeinse waterwerken.

Nadat de koffie en thee waren ingeschonken en de voorzitter de aanwezigen welkom had geheten gaf bestuurslid Gerrit Russchenberg een overzicht aangaande het zichtbaar maken van het Unesco wereld erfgoed De Limes. Daarbij was het laatste pronkstuk, de wachttoren, voor iedereen zichtbaar aanwezig. Daarna was het woord aan de hoofdarcheoloog van Archol dhr. Joris Brattinga, die ons een boeiend overzicht gaf over de onderzoeksresultaten in de Broekpolder. De resultaten kunnen als spectaculair omschreven worden. Restanten van een Romeins huis met erf, diverse dammen en brugconstructies zijn opgegraven. Het moet hier dus zo'n 2000 jaar geleden een druk handelsoord zijn geweest. Zeer bijzonder zijn de gevonden skeletten van een mens en een paard en een set Romeinse schoenen welke aangetroffen zijn op de plaats waar voorheen de volkstuinten waren. Al met al een uiterst informatieve en leuke avond onder dankzegging aan de presentatoren en organisatoren.

Opgraven in de broekpolder; het natste gebied van Valkenburg in de natste periode van dit jaar.

in de modder de resten van een brug

skelet van een paard op de rug.

Een paar Romeinse schoenen. Gevonden in de nabijheid van een brug over een kreek.

Iedereen heeft wel eens de zuigende werking van modder gevoeld. Langzaam zak je daarin weg. Het leek wel drijfzand. Vlug trek je jouw voeten uit de modder met als resultaat op je blote voeten naast de drab. De schoenen achter latend in het moeras. Een unieke vondst in Nederland.

Een skelet van een volwassenman 30 – 35 jaar.

Henk Imthorn

MEI 2025; 80 jaar bevrijding

Volgend jaar is er op de eerste verdieping een tentoonstelling over de meidagen van 1940. Met name wordt belicht wat de Valkenburgers die vijf dagen hebben meegemaakt. In het volgende artikel vertelt Jan van Egmond uit Rijnsburg van de boerderij aan de Broekweg zijn verhaal.

Op de boerderij van Van Egmond aan de Broekweg.

Als kleine jongen vertelde mijn oma mij vele verhalen over de Duitse inval in mei 1940. Omdat de boerderij aan de rand van het vliegveld lag werd het onmiddellijk bij de strijd betrokken. De Nederlandse soldaten op wacht bij het hek van het vliegveld stonden in verbazing naar het geheel te kijken. Het werd ze al snel duidelijk dat de oorlog was uitgebroken. Mijn oma en haar familie (vader, moeder en broer Henk) besloten te vluchten. Niet over de Broekweg (dat was gevaarlijk) maar via het grasland ging het richting Valkenburg wat zo'n vijfhonderd meter verder lag.

Het vliegveld was echter nog niet af met als gevolg dat de gelande Junker transportvliegtuigen wegzakten in de grond wat nieuwe landingen op het vliegveld onmogelijk maakten. De Nederlandse soldaten waren op dat moment in grote paniek en vluchtten het dorp binnen met daarachter aan de eerste Duitse troepen. Ondertussen werden ook burgers vanuit het dorp weggevoerd over de Broekweg richting vliegveld, allemaal met de handen omhoog. Henk vertelde dat hij zijn koeien boven al het strijdgeweld hoorde loeien. Hij had het met ze te doen. Daarnaast moesten de koeien

gemolken worden, strijd of geen strijd! Henk besloot daarop om terug te keren vanuit het dorp naar de boerderij. Henk had hiervoor twee redenen: er lag een flink bedrag aan geld verstopt op de boerderij (onder het kussen van zijn vader op de slaapkamer) en de koeien moesten gemolken worden. Henk en een medewerker liepen samen de Broekweg op en konden zonder narigheid de boerderij bereiken. Ze wilden direct naar de koeien toe lopen en de hekken van het weiland sluiten. Helaas verscheen daar ook een Duitse soldaat die ze wegstuurde

naar het woonhuis op de boerderij. In de woning van Henk aangekomen zagen ze in keuken een stuk of vijf Duitse officieren aan de tafel zitten. Op de tafel was radio apparatuur opgesteld, de draden hingen uit het openstaande raam wist Henk zich nog te herinneren. Allemaal leuk en aardig, moet Henk gedacht hebben, maar ik wil mijn koeien melken. Henk zag ondertussen dat er in de stal, naast de koeien, een 60 tot 70-tal Valkenburgers waren opgesloten door de Duitsers.

de stal met burgers en Nederlandse krijgsgevangene soldaten.

Henk vroeg of een paar mensen hem konden helpen. Even later zaten er meerdere burgers de koeien te melken. Volgens Henk moet dat omstreeks halfnegen 's morgens zijn geweest want toen kwamen de granaten overgevlogen, die de Nederlandse soldaten met een veldgeschut (artillerie) uit duinen afschoten.

Een veldgeschut (model 7); helaas door de Duitser buitgemaakt.

De granaten kwamen vervolgens steeds dichterbij, aldus Henk. Het doelwit waren o.a. de op het vliegveld gelande Junker vliegtuigen

die dan ook bij de tientallen in brand werden geschoten. Een afzwaaiër raakte de boerderij van Henk. Het gat in de stalen balk is nog te zien.

Na de inslag hielden de melkers het voor gezien. Ze vluchtten allemaal snel weer het huis in, weg uit de stal. Maar goed, de koeien waren weer even "gered" dacht Henk. Nu de andere missie nog volbrengen, het geld onder het kussen. In de woning liep Henk voorzichtig richting de trap naar de slaapkamer van zijn vader. Plotseling voelde hij koud staal tegen zijn nek aandrukken. Een Duitse soldaat hield een geladen Luger tegen zijn nek en vroeg hem waar hij mee bezig was. Henk gaf aan dat hij wat kleding wilde pakken. Helaas bleek de Duitser het niet te vertrouwen en liep dan ook met Henk mee. Het lukte Henk in eerste instantie niet om het geld onder het kussen te pakken te krijgen. Maar soms moet je een beetje geluk hebben. Er klonken rare geluiden uit een aangrenzende slaapkamer. De Duitse soldaat ging op verkenning en liep de andere kamer in wat Henk de mogelijkheid gaf om het geld te pakken. Hij stopte de biljetten in zijn broek. Uiteindelijk kwam hij en zijn medewerker, onder druk van de Duitsers, weer in de stal terecht. Voorlopig was het weer wachten totdat hij er tussenuit zou kunnen knijpen richting zijn familie die nog steeds in het dorp Valkenburg bij familie schilde. Om twaalf uur 's middags stopten de Nederlandse soldaten met vuren vanuit de duinen. In de stal werd het leven weer wat dragelijker. Men kreeg het gevoel dat de

Nederlandse soldaten het vliegveld en de boerderij zouden innemen.

De oude stal; nu nog aanwezig.

Ook de Duitsers waren extreem zenuwachtig, die zagen ook dat het niet zo lekker voor ze liep. Om ongeveer 16.00 uur schreeuwden de Duitsers dat iedereen uit de stal moest komen. De burgers en krijgsgevangenen moesten bij elkaar gaan staan. Iedereen werd vervolgens via de Broekweg naar het dorp afgemarcheerd. Henk zag tot zijn grijzen dat

zijn blauwe zondagse pak stiekem door een Nederlandse krijgsgevangene was aangetrokken om zo als burger door te kunnen gaan. Er bleken er meerdere te zijn die nu met zijn kleren rondliepen, ze hadden de uniformen verstopt op de zolder van de boerderij (helaas heeft de familie deze uniformen niet bewaard. Tijdens het afmarcheren over de gevaarlijke Broekweg (deze lag in de vuurlinie) liepen de Duitsers ernaast. Ze gebruikten Henk en de andere burgers als dekking. Ook dat nam Henk ze niet in dank af, maar gelukkig bereikten ze zonder problemen het dorp. Verder is mij alleen bekend dat Henk zijn ouders en zuster (mijn oma) wegbracht naar het gemeentehuis in Valkenburg Zh waar ze zich bij de stoet voegden die het dorp van de Duitsers mocht verlaten. Dit is zover mij bekend ook gelukt. Henk zelf kwam overigens terecht in de kelder van Piet van Dijk op de Middenweg.

Jan van Egmond. www.ww2-militaria.nl
(een neef van Jan en Piet)

Mustang neergestort; December 1944

Op de ochtend van 5 december 1944 vlogen 586 bommenwerpers en 884 jagers van de "8th American Airforce " richting Berlijn en Munster om deze steden te bombarderen. Luitenant Denver J. Wood in de P51 Mustang vloog over de Nederlandse kustlijn, toen zijn motor het begaf. Het vliegtuig raakte onbestuurbaar. Op zo'n 1500 meter hoogte vliegend boven Oegstgeest, verliet Wood het vliegtuig.

Hij landde heel ongelukkig. Op de hoek van de Warmonderweg en de Kempenaarstraat in Oegstgeest viel hij door een raam op de

tweede verdieping van het "Wijnstokhuis". De bewoner rende naar boven en trok Wood het huis in. De piloot bleef korte tijd in het huis voordat de Duitsers kwamen en hem gevangen namen. Het is opmerkelijk dat de omstanders het Wilhelmus begonnen te zingen toen Woods de deur uitkwam. Hij werd ondervraagd door de Duitsers en naar het krijgsgevangenenkamp Stalag-Luft nr 1 overgebracht. Hij heeft de oorlog overleefd. Het was 9.40 uur. Terwijl Wood aan zijn parachute hing, kwam zijn Mustang met grote snelheid naar beneden. Het toestel stortte met een zware klap neer in een sloot, ter hoogte van het Duyfrak in Valkenburg. Op het land een grote vuurzee, veroorzaakt door de brandende brandstof.

De Duitsers startten een onderzoek, maar behalve een paar afgeknapte vleugeldelen was er niets van het vliegtuig te vinden.

De mensen in het Dorp tastten volledig in het duister over de identiteit van het vliegtuig dat was neergestort.

Het mysterie werd 47 jaar later opgelost met de berging van de Mustang.

De berging vond plaats 19 en 20 oktober 1991 door Stichting Crash. Veel onderdelen zoals de mitrailleurs, beplating en propellers werden geborgen echter de motor en de cockpit konden niet geborgen worden. Deze waren te diep ingeslagen en zijn nog steeds in de bodem aanwezig.

Cockpitraam frame van de Mustang met "kill markings"

Deze onderdelen zijn nu te bezichtigen in Crash oorlogsmuseum te Aalsmeerderbrug

Waar liggen de resten van de Mustang in het Duyfrak?

Neergestort ter plaatse op de hoek Burg. De Wildesingel / Langekamp

Motor en cockpit nog aanwezig op meer dan 8m diepte.

Gerrit Russchenberg

(ps. Herdenkingsplaatje op de brug in 2025)

VALKENBURG IN OORLOGSTIJD DRAMATISCH TAFEREEL IN 1942

Het is elke rechtgeaarde Valkenburger bekend dat ons mooie dorp in de eerste meidagen van 1940 het bijzonder zwaar te verduren heeft gehad. Door zware beschietingen en aanvallen op Duitse soldaten welke zich in ons dorp verscholen hadden kwamen er 22 (Valken-)burgers om het leven. Daarnaast vielen er tientallen (zwaar-)gewonden en kort gezegd, het dorp lag grotendeels in puin.

Na deze heftige beginperiode van de oorlog keerde er een 'relatieve rust' terug in het dorp, waarbij de spanning en de ellende van de oorlog uiteraard wel voelbaar bleven. Wat veel mensen niet weten is dat er ook tijdens de oorlog nog slachtoffers zijn gevallen, zowel door rechtstreekse confrontaties, als doordat men zich toevallig op het verkeerde moment op de verkeerde plaats bevond. Hieronder een voorbeeld. Op 12 april 1942 zijn er een 4-tal bommen 'gevalen' op en rondom de kalkfabriek langs de Katwijkerweg*. Deze explosieven waren afkomstig van de RAF (Engelse luchtmacht) en het voorval bleek een ongeluk te zijn. Werkelijk doel was de kalkzandsteenfabriek. De 4 bommen explodeerden om 10.45 uur, waarna 2 minuten later het luchtalarm afging.

Verdwaalde bommen op schelpfabriek.

Ongeacht of het een gerichte aanval was of niet, de burgerij diende snel dekking te zoeken. Om 10.50 uur werd de eerste tragische melding gedaan van 1 overleden persoon te weten Jan de Wit uit Valkenburg, geboren op 9 februari 1916 te Rijnsburg. Scherven, brokstukken en wat dies meer zij verwonden Jan zodanig in o.a. zijn halslagader, dat hij jammerlijk ter plaatse overleed. Een trieste bijkomstigheid was dat Jan de dag ervoor was verloofd met zijn vriendin Nel de Vries (later Nel de Wit-de Vries). Het feestje in verband met de verloving had plaatsgevonden op het woonadres van Nel, Katwijkerweg 45. Op deze zondag liepen Jan en Nel samen met wat gekregen kado's naar het ouderlijk huis van Jan. Ter hoogte van de toenmalige ingang van de kalkfabriek gebeurde het ongeluk, waarbij Jan door de inslag (deels) op Nel is gevallen, wat mogelijk haar leven heeft gered. Wel raakte ze gewond

(wat haar haar resterende leven fysiek heeft achtervolgd).

veel schade op terrein en omgeving.

Ook raakte A. Zandbergen (Katwijkerweg 16) gewond. Er was voor de gewonden gelukkig snel medische ondersteuning door onder andere de EHBO. De gewonden werden om 11.30 uur zo snel als maar mogelijk met een auto naar het Academisch Ziekenhuis in Leiden gebracht, waar ze om 12.05 uur aan kwamen.

Vermeldenswaardig is dat Nel later omgang kreeg met een broer van Jan (Aad de Wit), welke uiteindelijk ontaardde in een (vruchtbaar) huwelijk. Hun eerste zoon uit dit huwelijk is vernoemd naar verongelukte Jan de Wit.

In het archief van Vereniging Oud Valkenburg bevindt zich nog een schrijven

waarin de burgemeester van Valkenburg A.C. de Wilde de Arrondissements-rechtbank in Den Haag aanschrijft. Hierin wordt vermeld, naar aanleiding van het proces verbaal van de gemeenteveldwachter E. Rous en de geneeskundige verklaring van dhr. W.E. Hueting (arts te Katwijk), dat de heer Jan de Wit 'is gedood door bomscherven'. De materiële schade nabij de inslagen was ook behoorlijk, wat te zien valt op bijgaande foto's en te lezen valt op de schadebegroting welke opgemaakt is ten behoeve van omwonenden. Al met al één van de vele tragische gebeurtenissen welke zich voor kunnen doen in tijden van oorlog.

- Tijdens de oorlog zijn de straatnamen in Valkenburg veranderd; voorheen de Valkenburgseweg (of Straatweg) werd onderverdeeld in Katwijkerweg, Hoofdstraat en Voorschoterweg. Voor

het gemak noem ik de plaats van gebeurtenis Katwijkerweg.

Gert de Vries

De straat in Valkenburg. (15) 't Boonrak en Rijnlaan.

1956 nieuwbouw Boonrak – Rijnlaan voor twee derde afgerond.

Boonrak en Rijnlaan, onafscheidelijk met elkaar verbonden. Ze vormen samen het uitbreidingswijkje uit de jaren vijftig. Het is de eerste (voor Valkenburgse begrippen) grootschalige woningbouw tussen de Rijn en de Hoofdstraat. De wederopbouw periode was net achter de rug, maar de woningnood was nog hoog. Zeker omdat Valkenburg ook moest zorgen voor huisvesting van marine personeel. In 1962 werd de buurt afgerond met het eerste flatgebouw in Valkenburg op de hoek Hoofdstraat/ Boonrak bij de punt. Ruim 20 jaar later krijgt de woningbouw aan deze kant van het dorp een vervolg.

Op kaarten uit de 17^e eeuw komt de naam Boonrak al voor. Het omvat het gebied tussen het huidige Rijnweide en het pompstation in de bocht van de Voorschoterweg. Dus ook het Duyfrak valt binnen het Boonrak.

situatie begin 20^e eeuw.

huize Welgelegen als Burgemeesterswoning.

Waar de naam vandaan komt is nog een studie waard. Zeker als men bedenkt dat RAK betekent recht stuk water. Laat nu juist ter hoogte van het Boonrak de Rijn haar grootste meander (Bocht) hebben.

Ruim twee honderd jaar was de enige bebouwing in het Boonrak de Pannenfabriek. Het enige wat daar nog aan herinnert is Herberg Welgelegen, voor heen het gemeentehuis, burgemeesterswoning en daarvoor het huis van de directeur; zij het wel in kleinere uitvoering. Vanaf de Hoofdstraat liep een weggetje naar het huis. (zie links op de luchtfoto).

Uitbreidingsplan (sept. 1946)

Al in september 1946 lag er een uitbreidingsplan voor het dorp. Wat daar in opvalt is dat de Rijnlaan ontbreekt, terwijl de eerste nieuwbouw juist daar begint. Ook het inmaak bedrijf van Brussee komt niet meer in het plan voor. Het bedrijf nam de plaats in van de pannenfabriek Na de bouw van de Gereformeerde kerk(1949) kwamen de eerste woningen aan de nieuwe straat. Deze liep van de Hoofdstraat met een boog naar Huize Welgelegen. Het pand kreeg eindelijk haar oprijlaan. De naam lag voor de hand; Rijnlaan.

Het bouwplan omvatte de eerste acht woningen.

De eerste steen werd gelegd door wethouder Siem Poot.

Eerste nieuwbouw Rijnlaan 1952.

De melkwinkel en melkkar van Kees.

Op de hoek met de Hoofdstraat kwam aan de ene kant de melkwinkel van Kees Ouwersloot en op de andere hoek de woning van Burgemeester van der Harst en zijn opvolgers. het gebied werd verder opgevuld met alleen ééngesinswoningen. Dat de tweede straat in het plan Boonrak werd genoemd was duidelijk. Een bijzondere uitstraling hadden de woningen aan de zuidzijde van het plan met een aparte entree.

Bijzondere uitbouw in de vorm van een wachthuisje.

Zoals gezegd bestond de afbouw van het wijkje uit de eerste flat in Valkenburg. Drie woonlagen

op een souterrain. Veel jonge Valkenburgers zijn hier hun wooncarrière begonnen.

De kers op de taart was een heuse speeltuin in het Boonrak (Achter de kerk). Oom Chris Imthorn was de bewaker en zorgde er voor dat alles veilig verliep. Er was een vereniging die zorgde voor het beheer.

Nu is er het kerkelijk centrum van de gereformeerde kerk gevestigd.

Henk Imthorn.

Valkentij; nieuwbouw langs de Rijn.

Industriegebied aan de Rijn achter de Katwijkerweg. (De Wit en Van Tol)

Afgelopen jaar is men begonnen met de sloop en bouwrijp maken van het laatste industriegebiedje op Valkenburgs grondgebied langs de Rijn binnen de bebouwde kom. Alleen voorbij de Wassenaarse wetering is nog plek!! Ruim 70 jaar terug was het Boonrak het eerste woonwijkje (zie elders in deze nieuwsbrief). Valkentij lijkt het laatste woningbouwplan langs de Rijn.

Vele eeuwen is het gebied tussen de Oude Rijn en de Weg van Leiden naar Katwijk, de Valkenburgse weg, gebruikt voor de industrie. Het begon met schelpen branderijen, baksteenfabrieken,

Pannenfabrieken, kalkzandsteen fabriek, betonfabriek, Honden en Kattenbrood fabriek. Kortom wat niet in de landbouw werkte vond zijn emplooi in de fabriek.

Aan het einde van de 20ste eeuw kwam aan deze activiteiten een einde en kreeg de grond de bestemming wonen. Dat besluit was nog genomen door de gemeenteraad van Valkenburg. Daarna is het twintig jaar een rotte plek geweest in het dorp. Dat lijkt nu te gaan veranderen met

deel twee van de Schelphoek. We zijn blij dat deze plek eindelijk wordt aangepakt, aan de andere kant wordt Valkenburg steeds meer een grote woonwijk. Tussen de Grote en de Kleine watering heeft Valkenburg nog maar één bestemming; de woonbestemming.

Dinsdag 24 december Lichtjesavond 17.00 uur

Evenals andere jaren organiseert de Oranjevereniging en Arjan den Hertog in samenwerking met de vereniging Oud Valkenburg weer een herdenking op de militaire begraafplaats aan de Broekweg. Dit vindt plaats op ruim 450 plaatsen in ons land. Hierbij wordt stil gestaan bij de gesneuvelden in de tweede wereld oorlog. Bij 26.000 graven worden lichtjes geplaatst. Zij streken voor onze vrijheid, die we nu al weer bijna 80 jaar mogen koesteren.

U bent allen van harte uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn.

Henk Rijneveld

Op 21 november is Henk Rijneveld overleden. Afgelopen zomer nam Henk afscheid als vrijwilliger van de vereniging. Zijn gezondheid liet het niet meer toe om het werk voor de vereniging nog langer te doen. We zullen Henk herinneren als een vriendelijke en bedachtzame medewerker. We wensen de familie alle sterkte toe bij dit verlies.

HET DORPSARCHIEF

Het dorpsarchief bewaart alle verhalen en beelden van mensen, gebouwen en gebeurtenissen in ons dorp. Het dorpsarchief is interactief U kunt allen een bijdrage leveren doormiddel van foto's en verhalen. De foto's worden gescand en krijgt u weer terug. Voor de verhalen worden dorpsgesprekken georganiseerd. Ook kunt u via de email uw verhaal kwijt aan de vereniging. Zie de website: www.oudvalkenburgzh.nl

“TORENMUSEUM AAN DE LIMES”

Geopend: iedere zaterdag tussen 13.00 uur en 16.00 uur,
en zondagmiddag tussen 13.00 uur en 16.00 uur.
(andere tijden op afspraak in dien mogelijk)

Op dinsdag tussen 10.00 en 12.00 uur zijn er vrijwilligers in de toren aanwezig.
U bent dan ook van harte welkom. We zien u graag langs komen.

Auteursrecht berust bij Vereniging Oud Valkenburg.

Alle rechten voorbehouden.

Met dank aan Linda v.d. Berg voor haar bijdrage bij de verspreiding.

oud VALKENBURG